

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.11621935>

Accepted: 05.06.2024

Dil ve Konuşma Güçlüğüne Sahip Öğrencilerin Derse Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

The Examination Of Teachers' Opinion About The Attendance Of Lesson Who Has A Disability Of Language And Speaking Children

Ersin ATEŞ

İstanbul Aydın Üniversitesi

ersinates@aydin.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7748-5980>**Hakan SARI**

Necmettin Erbakan Üniversitesi

bysolomon@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9730-3280>**Murat BALCI**

İstanbul Aydın Üniversitesi

muratbalci@aydin.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3898-8651>

1388

Özet

Bu araştırmanın amacı, dil ve konuşma güçlüğüne sahip öğrencilerin derse katılımlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle desenlenmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları farklı okullardan seçilen dil ve konuşma bozukluğuna sahip öğrencileri olan 24 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, konuşma bozukluğu olan öğrencilerin derse katılımlarında çeşitli zorluklara maruz kaldıkları görülmektedir. Öğretmenlere göre konuşma bozukluğu olan öğrencilerin derse aktif katılımlarının ve sosyal etkinliklere katılımlarının teşvik edilmesi gerektiğini, bu sayede zamanla arkadaşlarıyla iletişimde konuşma bozukluğunun engel olmayabileceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin akademik başarısızlıklarının ve uyumsuz davranışlarının farklı nedenlerinin olabileceğini, akademik başarının öğrencinin potansiyeline bağlı olması nedeniyle konuşma bozukluğunun akademik anlamda olumsuz bir etkisinin olmayacağını belirtmişlerdir. Öğretmenler, konuşma bozukluğu olan öğrencilere akranlarıyla aynı koşullarda davranılmasını uygun görmemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Dil ve Konuşma Güçlüğü, Sınıf İçi Katılım, Akademik Başarı

Abstract

The aim of this study is to examine teachers' views on the participation of students with speech and language difficulties in the classroom. The research was designed with semi-structured interview method from qualitative research methods. The participants of this study consisted of 24 teachers with students with speech and language disorders. Data were collected through a semi-structured interview form prepared by the researchers. The data obtained in the study were analysed with descriptive analysis technique. According to the findings obtained from the research, it is seen that students with speech disorders are exposed to various difficulties in their participation in the lesson. According to the teachers, students with speech impairment should be encouraged to actively participate in the lesson and participate in social activities, so that over time, speech impairment may not be an obstacle in communicating with their friends.

Keywords: Language and Speaking Difficulties, the Attendance of Lesson, Academic Success

GİRİŞ

Dil ve konuşma birbirinden ayrı iki farklı olgudur. Dil alıcı dil ve ifade edici dil olarak ikiye ayrılır. Alıcı dil söylenenlerin ve yazılanların anlamlandırıldığı süreci ifade ederken ifade edici dil ise duyguların ve düşüncelerin sözlü ya da yazılı ifadesi için sözcüklerin kurallara uygun biçimde aktarılmasıdır. Ayrıca kullanılan jest ve mimikler de ifade edici dilin bir parçasıdır. Konuşma ise fiziksel olarak ifade edilmek istenen eylemlerin tümünü kapsar. Konuşma organlarının koordinasyonu ile seslerin artiküle edilerek akıcı biçimde aktarılmasıdır.

İletişim, bir bireyde bulunan duygu ve düşüncelerin bir başka bireyde de aynı biçimde anlam kazanmasıdır. İletişim sağlamak üzere kurulan bu uzlaşma sistemine dil adını veriyoruz. “Dil, bir koddur; dil bir uzlaşmadır; dil düşünceleri simgeler; dil bir dizgedir; dil iletişim için kullanılır. İletişim bir amaç, dil iletişim amacını gerçekleştirmek için bir araç, konuşma ise düşüncelerin insan sesini malzeme olarak kullanmasına karar verildikten ve dil dizgesini buna uygun olarak biçimlendirdikten sonra gerçekleştirilen bir eylemdir” (Konrot, 2011).

Konrot’a (2000) göre konuşma, iletişim kurmak amacıyla insanların dili kullandıkları bir eylemdir. Bu konuşma eyleminin insan yaşamında önemli bir yeri vardır. Hemen her yerde insan ilişkilerinin düzenlenmesinde konuşma eyleminden yararlanır. Bir düşüncemizi ifade ederken, bir ihtiyacımızı isterken, sorulan bir soruya cevap verirken, duygularımızı paylaşırken hep konuşmaya ihtiyaç duyarız. Birçoğumuz için bu eylemi yerine getirmek olağan bir davranış. Ancak bazılarımız için konuşmak oldukça zorlu bir eylemdir. Bu durumlarda iletişim sorunlarının ortaya çıkması kaçınılmazdır. İletişim sorunları birçok kaynakta farklı biçimde sınıflandırılmış olsa da Çoğunlukla dil, konuşma ve iletişim sorunları olarak sınıflandırılır.

Çakan ve Gül'e (2018) göre konuşma bozuklukları nörolojik, psikolojik ve fiziksel nedenlerle akıcı konuşmayı bozan, insanların cesaretini kıran, ses üretiminde duraksamalara neden olan ve sözcükleri ya da sesleri tekrar ederek konuşma akışında oluşan aksaklıklardır. Başka bir ifade ile insanı konuşma amacından uzaklaştıran, kendini ifade etmesini engelleyen, kontrol edilemeyen istemsiz hareketlerin oluşmasına neden olan bozukluklardır.

Dil ve konuşma güçlükleri, iletişim alanında meydana gelen sorunlar nedeniyle ortaya çıkar. Bu sorunlar seslerin yanlış kullanımı, dili anlama ya da kullanma yetersizliğine, konuşmayı sağlayan ağızdaki motor becerilerin yetersizliğine kadar farklılıklar gösterebilir.

Sağlıklı bir konuşmanın olması için sesin işlevlerini sağlayan bütün sistemlerin birbiriyle uyumlu biçimde olması gerekir. Bu sistemler, zeka, psikomotor gelişim, görme, işitme ve çevresel etmenlerdir. Bu etmenler, solunum sistemlerinden kas-iskelet sistemlerine ve bunların çalışmasını sağlayan tüm sinir sistemlerini kapsar. Bu sebeple konuşmanın gerçekleşmesi için zeka ve diğer vücut sistemlerinin bütün olarak çalışması ile meydana gelen karmaşık bir sistemdir.

Dil ve konuşma, yaşam boyu gelişim gösteren dinamik bir yapıda olması nedeniyle dil ve konuşma bozukluklarının sebeplerini net biçimde ortaya koymak oldukça zordur. Dil ve konuşma gelişimi, zihinsel ve motor becerilerin gelişimi yanında toplumsal etkileşimlerinden de büyük ölçüde etkilenmektedir.

Çocuklarda en sık görülen dil ve konuşma bozuklukları aşağıda sıralanmıştır.

1. Gecikmiş Konuşma

Çocuğun akranlarıyla uyumlu bir iletişim becerisi göstermemesi olarak tanımlanır. Bir yaşına gelmesine rağmen ismini anlamıyorsa, "hayır" gibi bazı basit emir ifadelerini anlamıyorsa, 14-16. aylarda sözcük üretmiyorsa, üç yaşına geldiğinde "Ne? Kim? Nerede?" sorularını cevaplayamıyorsa, üç yaşından sonra aile dışındaki başka insanlar tarafından konuştukları zor anlaşılıyorsa, beş yaşından sonra tekrarlar ya da belirgin bir çekincesi varsa, beş yaşında basit bir olayı anlatamıyorsa, yedi yaşında daha karmaşık bir olayı anlatamıyorsa, sözcük dağarcığı sınırlı düzeydeyse, okul başarısı düşükse beklendik konuşma becerilerini yerine getiremediği anlamı taşır.

Gecikmiş konuşma tanısı konulduktan sonra nedenleri irdelenmelidir. Zekâ geriliği, serebralpalsi, gelişimsel dil gecikmesi prematür doğum, yarık dudak, yarık damak, bilingualizm, otizm, elektifmutilizm, santral işitsel işleme bozuklukları, psikososyal yoksunluk başlıca gecikmiş konuşma nedenleri arasında sayılabilir.

2. Artikülasyon Bozuklukları

Kişinin artikülator aracılığıyla dilde yer alan sesleri tam ve doğru biçimde çıkaramamasıdır. Ses birimlerinin üretimden sapması, sesleri atlama, başka ses kullanılması, seslerin çarpıtılması, sesin birden fazla çıkması, bebeksi konuşmaların sürmesi, “r, s, ş, c, ç” sesinin söylenememesi başlıca artikülasyon bozukluğunun belirtisidir.

3. Otizm Nedeniyle Ortaya Çıkan Konuşma Bozuklukları

Genel olarak otizm, zihinsel yapısı toplumsal gelişime uymayan, gecikmiş dil gelişimi ve çocuğun tekrarlayıcı davranışlarının olması ve değişikliğe gösterdiği direnç olarak ifade edilebilir. Otizmlili bireyler, iletişim becerilerinin kazanılmasında genellikle gerilik gösterirler. Otizmlili bireyler genellikle konuşmaya beş yaşından sonra taklit içeren sözel davranışlar biçiminde gösterirler. Konuşmalarında genellikle şahıs zamirleri olarak ifade ettiğimiz “ben”, “sen” sözcükleri kullanmaktan kaçınırlar. Otizmlili bireylerde konuşma becerisinin öğretilmesi uzun ve uğraş gerektiren bir süreç sonucunda edinilebilir.

4. Nörojenik Konuşma Bozuklukları

Konuşma sırasında ardışık hareketlerin yapılmasında yaşanan bozukluklardır. Motor konuşma bozuklukları olarak da ifade edilen nörojenik bozukluklarda dizartri ve apraksinin ayırt edilmesi önemlidir. Dizartri, sinir sisteminin zedelenmesi sonucu kasların kontrolünün bozulması ile sözcükleri çıkaramama güçlüğü olarak kendini gösterir. Apraksi ise normal kas ve eşgüdümüne rağmen konuşma için gerekli kas hareketleri yerine getirilemez.

5. Kekemelik

Konuşma akıcılığı ve uyumunun bozulması ile ortaya çıkan bozukluktur. Genellikle erken çocukluk döneminde görülür. Tanı konulması kolaydır. Fizyolojik olarak görülen kekemeliğin çoğu başlangıcından itibaren ortalama iki yıl içinde kendiliğinden düzelmektedir. Ancak aile ve çevre baskısı ile kalıcı hal alabilmektedir. Erkeklerde kız çocuklarına göre görülme sıklığı üç kat daha fazladır.

6. Ses Bozuklukları

Fizyolojik nedene bağlı ses bozuklukları, fizyolojik olmayan nedenlerle sesin yanlış kullanımındaki yapısal bozukluklar, çevresel nedenlere bağlı ses sorunları başlıca ses bozukluğu nedenleri olarak sayılabilir. Sesin boğuk olması, hışırtılı olması, hava kaçışlı olması, sesin yüksek

ya da kısık olması, burundan konuşma, ağız ve burun tınısının uyumsuz olması, yaş ve cinsiyete uymayan ses farklılıkları ses bozukluklarının başlıca sonuçlarıdır.

Yöntem

Araştırmada öğrencilerin derse katılımlarını etkileyen dil ve konuşma bozukluklarıyla ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi için nitel araştırma yaklaşımlarından olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Gözlem, görüşme, doküman analizi ve bunlar gibi nitel verilerin toplanmasında tercih edilen nitel araştırmalar, algı ve olayların doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya konulması amacıyla tarafsız biçimde izlenen çalışmalardır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008) Merriam & Bierema'ya (2013) göre çalışan en iyi durumu belirlemek amacıyla ölçütlerin belirlenmesi ve sonrasında ise bu ölçütlere uygun durumun belirlenmesi gerektiğini ifade eder. Buna göre sınıfta dil ve konuşma bozukluğu olan öğretmenler belirlenmiş ve bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, araştırmacının kontrol edemediği bir olay ya da olguyu derinlemesine incelemesine imkân veren araştırma yöntemi olduğunu söyleyebiliriz. (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu belirlemek için amaçlı örneklem belirleme stratejileri içerisinde bulunan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Patton'a (2014) göre araştırmacının amacına uygun olan en iyi veri kaynaklarına ulaşmak için belirlenen ölçütleri karşılayan tüm durumları araştırmaya almak amacıyla ölçüt örneklem kullanılmalıdır. Bu amaçla araştırmada sınıfta dil ve konuşma bozukluğu olan öğretmenler belirlenerek veri toplanması amaçlanmıştır. Araştırmada örnekleme belirlerken temel alınan ölçütler; "öğretmenin derse girdiği sınıfta dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencinin bulunması" şeklinde belirlenmiştir. Ölçütlere uygun olan öğretmenlerden belirlenen örneklem grubuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Genel Bilgiler

Kategori	Nitelik	%
Cinsiyet	Kadın	50,0
	Erkek	50,0
Yaş	22-26	4,5
	27-31	22,7
	32-36	36,4
	37-41	18,2
	42 ve üstü	18,2
Branş	Sınıf Öğretmeni	8.33
	Türkçe Öğretmeni	16.67
	Matematik Öğretmeni	4.16

	Fen Bilimleri Öğretmeni	8.33
	Tarih Öğretmeni	4.16
	Bilişim Teknolojileri Öğretmeni	4.16
	Edebiyat Öğretmeni	12.5
	Kimya Öğretmeni	4.16
	Coğrafya Öğretmeni	4.16
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	4.16
	Fizik Öğretmeni	4.16
	Biyoloji Öğretmeni	4.16
	Rehber Öğretmen	4.16
	1 - 5 yıl	22,7
	6 - 10 yıl	18.2
Mesleki Kıdem	11 - 15 yıl	27.3
	16 - 20 yıl	22.7
	21 yıl ve üzeri	9.1

2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Cemaloğlu'na (2012) göre görüşme tekniği, katılımcıların bakış açılarını, düşüncelerini ortaya koyma, empatik bakış açılarıyla bakabilme amacıyla kullanılmaktadır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından alan yazın taraması yapıldıktan sonra soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzu oluşturulduktan sonra hazırlanan görüşme formu, araştırmanın amacına uygunluğunu belirlemek için üç farklı özel eğitim alan uzmanından değerlendirmeleri alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Beş öğretmen ile pilot görüşme uygulanmıştır. Katılımcıların görüşme formuna yönelik öneri ve değerlendirmelerine göre görüşme formuna içerik ve biçimsel düzenlemeleri yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formunun son hali uzmanlara tekrar gönderilmiş ve onayları alındıktan sonra veri toplamaya geçilmiştir.

3. Veri Toplama Süreci

Araştırma için görüşmeler yapılırken dönemin şartları göz önünde bulundurularak katılımcılarla telekonferans yoluyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin isimlerinin gizli tutulacağı ve isimleriyle hitap edilmeyeceği belirtilmiştir. Görüşme sırasında her öğretmen farklı bir numara ile kodlanarak katılımcılar üzerindeki olumsuz etki ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Görüşmeler esnasında her öğretmene 9 soru yöneltilmiş ve her bir görüşme yaklaşık 20-25 dakika arasında sürmüştür. Toplamda 24 öğretmen ile telefon görüşmesi gerçekleştirilmiş ve araştırmacı tarafından cevapların kaydı tutulmuştur.

4. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre içerik analizi, uygulanan işlemlerin birbiriyle benzerlik gösteren verilerinin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek bunların okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenerek yorumlanmasıdır. Araştırmacılar tarafından yapılan analiz sonucunda oluşturulan tablolarda katılımcıların görüşleri belirlenen başlıklar altında kategorize edilerek yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler ayrı ayrı analiz ederek kategorilere ayrılmış ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Tablolarda bulunan kategoriler ile yüzdelerin yanında, yapılan görüşmelerden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Doğrudan yapılan alıntılarda katılımcılar kodlanarak (Ö₍₁₎, Ö₍₂₎, Ö₍₃₎) şeklinde belirtilmiştir.

Araştırmada iç tutarlığın sağlanması için araştırmacılar dışında bir uzmanın daha araştırmada elde edilen verileri analiz etmesi istenmiştir. Araştırmacıların analizleri ile uzman tarafından yapılan analizleri test etmek amaçlı uygulanan formülde %87 görüş birliği belirlenmiştir. İçsel tutarlılığı yansıtan analizlerin görüş birliği en az %80 olması gerektiği belirtilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Buna göre araştırmacıların gerçekleştirdiği analizlerle diğer uzmanın yaptığı analizler büyük oranda örtüştüğü belirlenmiştir.

BULGULAR

1394

Tablo 2. Öğrencide Konuşma Bozukluğunun Bulunmasının Derse Katılımında Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Çekingen olurlar.	50	Çekingen olup pek katılım göstermiyorlar (Ö ₍₃₎).
Olumsuz etkiler	33	Derse katılımını olumsuz etkiler, özgüveni zedelenen çocuk kendini ifade etmek istemez. (Ö ₍₄₎).
Katılımı düşük olur.	17	Özgüven problemini de beraberinde getirince öğrenci bildiğini dahi söylemek istemiyor. Bu nedenle katılımı düşer. (Ö ₍₁₂₎).

Tablo 2'ye göre öğrencide konuşma bozukluğunun bulunmasının derse katılımında etkisi ile ilgili; katılımcıların %50'si bu öğrencilerin derse katılımında çekingen olduklarını vurgulamışlardır. Çekingen oldukları için bu öğrencilere, kendilerini ifade etmeleri için yardımcı olmaya çalışarak destek sağlanabileceğini belirtmişler.

Tablo 3. Öğrencinin Konuşma Bozukluğunun Olması, Not Tutmalarına Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Herhangi bir etkisi olmaz	79	Bireyin derse gösterdiği ilgi doğrultusunda not aldığını ve katılım gösterdiğini düşünüyorum. Ancak konuşma bozukluğunun bireyin not almasına olumsuz bir etkisini gözlemlemedim (Ö ₍₅₎).
Yavaş not alırlar	13	Konuşma bozukluğuna bağlı olarak daha yavaş not alırlar(Ö ₍₃₅₎).
Hatalı yazma ve zorlanma	8	Yazarken zorlanma ve yanlış yazma görülür(Ö ₍₂₈₎).

Tablo 3'e göre öğrencinin konuşma bozukluğunun olması, not tutmalarına etkisi ile ilgili olarak; katılımcıların %79'u öğrencinin konuşma bozukluğunun olması derste not tutmasına herhangi bir etkisinin olmayacağını vurgulamışlardır. Katılımcıların %12'si ise öğrencilerin konuşma bozukluğuna bağlı olarak yavaş not aldıklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte konuşma bozukluğuna bağlı olarak öğrencilerin hatalı yazabildiklerini ve zorlandıklarını belirtmişler.

1395

Tablo 4. Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenci Derse Katılım Gösterdiğinde, Arkadaşlarının Tepkileri Nasıl Olmaktadır?

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Yaşa ve kişilik özelliklerine bağlı olarak değişir.	33	Yaş grubuna ve sosyolojik bölgelere göre değişir (Ö ₍₇₎).
Alay ederler	33	Konuşma bozukluğu olan öğrenci konuştuğunda genellikle arkadaşları tarafından alaya alınabiliyor ya da gülebiliyorlar. (Ö ₍₉₎).
Konuşma bozukluğu olan öğrenciye baskı kurarlar.	22	Zaman zaman akran baskısı dediğimiz davranışlar sergileniyor (Ö ₍₂₃₎).
Saygılı olurlar.	11	Genelde öğrenciler konuşan arkadaşlarına saygılı olurlar (Ö ₍₉₎).

Tablo 4'e göre Konuşma bozukluğu olan öğrenci derse katılım gösterdiğinde, arkadaşlarının tepkileri nasıl olduğuyla ilgili olarak; katılımcıların %33'ü yaşa ve kişilik özelliklerine bağlı olarak davranışlarının değiştiğini, katılımcıların %33'ü konuşma bozukluğu olan öğrenciyle alay edildiğini, katılımcıların %22'si konuşma bozukluğu olan öğrenciye arkadaşlarının baskı kurduklarını, katılımcıların %11'i konuşma bozukluğu olan öğrenciye arkadaşlarının saygılı olduğunu vurgulamışlardır.

Tablo 5. Konuşma Bozukluğu Olan Öğrencinin Derse Katılımında Pozitif Ayrımcılık Yapmakla İlgili Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Pozitif ayrımcılık yapılmalıdır.	71	Konuşma bozukluğu olan öğrencilere kendini daha iyi ifade edebilmesi için pozitif ayrımcılık yaparım (Ö ₍₂₎).
Pozitif ayrımcılık yapılmamalıdır.	29	Öğretmen için zor bir durum. Yanlış anlaşılmaya müsait olduğu için pozitif ayrımcılık yapılmamalıdır (Ö ₍₁₀₎).

Tablo 5'e göre konuşma bozukluğu olan öğrencinin derse katılımında pozitif ayrımcılık yapmakla ilgili öğretmen görüşleri ile ilgili olarak; katılımcıların %71'i konuşma bozukluğu olan öğrencilere pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcıların %29'u konuşma bozukluğu olan öğrencilere pozitif ayrımcılık yapılmaması gerektiğini öğretmenin yanlış anlaşılabilceğini belirtmişlerdir.

1396

Tablo 6. Öğrencinin Konuşma Bozukluğunun Bulunması Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Olumsuz etkiler	58	Öğrencinin konuşma bozukluğu nedeniyle derslere yeteri kadar katılım gösteremeyebilir bununla birlikte özgüven eksikliği ve sosyal uyum problemi yaşayabilir. Tüm bu faktörler düşünüldüğünde akademik başarıyı olumsuz etkiler(Ö ₍₂₁₎).
Kısmen olumsuz etkiler	29	Çok etkili olduğunu düşünmüyorum çocuğun çalışmasına engel değil (Ö ₍₂₄₎).
Etkilemez	13	Akademik başarı öğrencinin çalışma potansiyeli ile ilgilidir. Konuşma bozukluğunun akademik anlamda olumsuz bir etkisi görülmez(Ö ₍₁₃₎).

Tablo 6'ya göre öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunması öğrencinin akademik başarısına etkisiyle ilgili olarak; katılımcıların %58'i öğrencinin konuşma bozukluğu nedeniyle akademik başarılarının olumsuz etkileneceğini, katılımcıların %29'u öğrencinin konuşma bozukluğu nedeniyle akademik başarılarının kısmen olumsuz etkileneceğini, katılımcıların %13'ü ise öğrencinin konuşma bozukluğunun akademik başarılarına herhangi bir etkisinin olmayacağını vurgulamaktadır.

Tablo 7. Öğrencinin Konuşma Bozukluğunun Bulunması Öğrencinin Derste Uyumsuz Davranışlar Sergilemesine Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Kendini ifade edemediği için farklı yollarla fark edilmek ister	62	Kendini ifade edemeyen, sağlıklı arkadaşlık kuramayan çocuklar, saldırgan tavırlar sergileyerek fark edilmek isteyebilir. (Ö ₍₄₎).
Öğrencinin uyumsuz davranışlar sergilemesi normaldir	25	Gayet normal. İçinde bulunduğu durumdan dolayı farklı şekilde tepki veriyorlar (Ö ₍₂₄₎).
Uzmanlardan destek alarak sorunun kaynağını anlamaya çalışıyoruz	13	Uyumsuz davranışları öncelikle gözlemlemeliyiz altında daha farklı sebepler yatıyor olabilir sorunun kaynağını anlamalıyız. Arkadaşı ya da ailesinden kaynaklanıyor olabilir, çözüm odaklı olmalıyız (Ö ₍₈₎).

Tablo 7'ye göre öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunması öğrencinin derste uyumsuz davranışlar sergilemesine etkisiyle ilgili olarak; katılımcıların %62'si öğrencinin konuşma bozukluğu nedeniyle derste uyumsuz davranışlar sergilemesinin kendini ifade edemediği için farklı yollarla fark edilmek istemesinden kaynaklandığını, katılımcıların %25'i öğrencinin konuşma bozukluğu nedeniyle derste uyumsuz davranışlar sergilemesinin normal olduğunu, katılımcıların %13'ü ise öğrencinin konuşma bozukluğunun derste uyumsuz davranışlar sergilemesinin nedenini anlamak gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 8. Öğrencinin Konuşma Bozukluğunun Bulunmasının Sosyal Etkinliklere Katılmasına Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Sosyal etkinliklere katılımları sağlanmalıdır	91	Sosyal etkinlikler öğrencinin özgüven kazanımı ve kendini yetenekleri doğrultusunda gösterebilme imkanı sunduğundan öğrencinin sosyal etkinliklere katılması çok önemlidir(Ö ₍₂₀₎).
Sosyal etkinliklere katılmazlar	9	Öğrenci çekimser kalacağından dolayı sosyal etkinliklerde arkadaşlarından daha çok geride kalırlar. Bu nedenle katılmak istemezler. (Ö ₍₁₉₎).

Tablo 8'e göre Öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının sosyal etkinliklere katılmasına etkisi ile ilgili olarak; katılımcıların %91'isi sosyal etkinliklere katılmalarının sağlanmasının önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Katılımcıların %9'u ise sosyal etkinliklerde arkadaşlarından daha çok geride kalacakları için sosyal etkinliklere katılmak istemeyeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 9. Öğrencinin Konuşma Bozukluğunun Bulunmasının Arkadaşlarıyla İletişim Sorunu Yaşamalarına Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşarlar.	87	Arkadaşlarının olumsuz tavırlarından dolayı iletişim kurmada büyük çekinceler yaşayacağından genellikle iletişim sorunu yaşarlar. (Ö ₍₉₎).
Başlangıçta sorun yaşasa da daha sonra arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşamazlar.	13	İlk defa girdiği ortamlarda iletişim problemi yaşaması ve kaygılanması muhtemel fakat zamanla arkadaşlarıyla iletişiminde konuşma bozukluğu engel olmayabilir (Ö ₍₂₁₎).

Tablo 9'a göre öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşamalarına etkisi ile ilgili olarak; katılımcıların %87'si öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşayacaklarını, katılımcıların %13'ü ise öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının başlangıçta arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşasalar da daha sonra arkadaşlarıyla iletişim sorunları yaşamayacaklarını belirtmektedir.

Tablo 10. Öğrencinin Başarısızlık Nedeninin Konuşma Bozukluğu Olmasının Etkisi

Kategoriler	%	Katılımcı İfadeleri
Katılıyorum	69	Öğrenci derse aktif katılmaya cesaret edemediğinden içine kapanık bir davranış sergiler. Bu da belirli düzeyde akademik başarısını olumsuz etkileyebilir. (Ö ₍₉₎).
Kısmen katılıyorum	22	Birinci başarısızlık nedeni olarak görmüyorum. Başka nedenleri de olabilme ihtimali araştırılabilir(Ö ₍₁₃₎).
Katılmıyorum	9	Öğrencinin başarısızlık nedeni konuşma bozukluğu olduğunu düşünmüyorum. Başarısızlığın farklı nedenleri bulunmaktadır(Ö ₍₂₄₎).

Tablo 10'a göre Öğrencinin başarısızlık nedeninin konuşma bozukluğu olmasının etkisi ile ilgili olarak katılımcıların %69'u öğrencinin başarısızlık nedeninin konuşma bozukluğu olduğu görüşüne katılırken, katılımcıların %22'si öğrencinin başarısızlık nedeninin konuşma bozukluğu olduğu görüşüne kısmen katılmakta, katılımcıların %9'u ise öğrencinin başarısızlık nedeninin konuşma bozukluğu olduğu görüşüne katılmadıklarını belirtmektedir.

1399

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarında öğrencide konuşma bozukluğunun bulunmasının derse katılımıyla ilgili olarak öğrencilerin çekingen ve katılım göstermemesi, derse katılım için özgüvenlerinin düşük olması nedeniyle öğrenci bildiğini dahi dile getirmek istememesi ve kendilerini ifade etmek istemedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin derse katılımını teşvik etmek için cesaretlendirmek ve desteklemek gerekmektedir. Öğrenci hata yapsa bile yine de olumlu pekiştirici kullanarak derse katılımı artırılabilir.

Öğrencilerin konuşma bozukluğunun olmasının not tutmasına etkisiyle ilgili olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğu konuşma bozukluğunun olması öğrencinin not almasında herhangi bir etkisinin olmadığını belirlenmiş, öğretmenlerin bir kısmı ise konuşma bozukluğuna bağlı olarak öğrencilerin yavaş ve hatalı not tuttuklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin konuşma bozukluklarının olması not tutmalarında büyük bir olumsuz etkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Yavaş ve hatalı not tutma durumları görüldüğünde yerinde müdahale ile sorunun giderilmesi için öğrenci desteklenmelidir. Konuşma bozukluğu olan öğrenci derse katılım gösterdiğinde arkadaşlarının yaşa ve kişilik özelliklerine göre tepkilerinin değiştiği, bazılarının alay ettiği, bazılarının arkadaşlarına baskı kurduklarını bir kısmının ise saygılı davrandığı belirlenmiştir. Bu durumlara karşı öğrencinin

arkadaşlarının empati kurmaları sağlanmalı öğrencinin konuşma kusurlarıyla alay edilmemesi gerektiği belirtilmelidir.

Konuşma bozukluğu olan öğrencinin derse katılımında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu öğrencinin kendini daha iyi ifade edebilmesi için pozitif ayrımcılık yaptıkları, bir kısmı ise yanlış anlaşılmaya neden olmamak için pozitif bir ayırım gözetmediğini belirtmiştir. Öğrencinin derse katılımı için gerekli destek sağlanmalı, derse katılımı teşvik edilmeli, öğrenci konuşurken sabırlı olup kendini ifade etmesi için desteklenmelidir.

Öğrencinin konuşma bozukluğunun olmasının akademik başarısını belirli düzeyde olumsuz etkileyeceği belirlenmiş ancak potansiyeline bağlı olarak ve öğrencinin yeterince çalışması durumunda olumsuz etkinin olmayabileceği sonucuna varılmıştır. Konuşma bozukluğu olan öğrencinin akademik başarısının olumsuz etkilenmemesi amacıyla öğrencinin akademik başarısını destekleyecek sosyal uyumu sağlanmalı ayrıca akademik anlamda olumlu pekiştireçlerle desteklenmelidir.

Öğrencinin konuşma bozukluğunun olmasının derste yeterince kendini ifade edemediği için farklı biçimde fark edilmek istemesine bağlı olarak derste uyumsuz davranışlar sergilemesine neden olduğu belirlenmiştir. Uyumsuz davranışların gözlemlenip hangi nedenlerden kaynaklandığı tespit edilerek çözüme yönelik girişimlerde bulunmamız gerekir.

Öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının sosyal etkinliklere katılmada isteksiz davranmalarına neden olabileceği ancak katılımlarının sağlanmasının öğrencinin yeteneklerini sergileyerek özgüven kazanmasını sağlaması açısından önemlidir. Sosyal etkinliklere katılması için öğrenciyi cesaretlendirmek ve teşvik etmek gerekir. İlk zamanlar isteksiz davranırsa da zamanla sosyal etkinliklere katılma isteği artacaktır.

Konuşma bozukluğu olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşadıkları ancak bunun daha çok ilk zamanlarda görüldüğü, zaman içinde konuşma bozukluğunun olmasının arkadaşlarıyla iletişimde engel olmayabileceği belirlenmiştir.

Konuşma bozukluğu bulunan öğrencide başarısızlığın genellikle konuşma kusurundan kaynaklandığı ancak başarısızlığın nedeninin yalnızca konuşma kusurları olmayabileceği başarısızlığın farklı nedenlerinin de olabileceği belirlenmiştir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin derse katılımlarını etkileyen dil ve konuşma bozukluklarıyla ilgili öğretmen görüşlerine göre konuşma bozukluğu bulunan öğrencilerin büyük bir kısmı çekingen ve özgüveni düşük olmaktadır.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (19 öğretmen) öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunmasının not tutmalarına herhangi bir etkisi olmadığı yönünde düşüncesini belirtirken, bir

kısmı (3 öğretmen) yavaş not alacağını bir kısmı da (2 öğretmen) hatalı yazacağını ve yazmakta zorlanacağını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin neredeyse tamamı (21 öğretmen) konuşma bozukluğu olan öğrencinin arkadaşları tarafından alaya alındığı, üzerinde baskı kurulduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bununla beraber, öğrencilerin yaşları büyüdükçe daha az alay ettikleri, sosyolojik bölgelere göre alay etme durumlarının değiştiği belirtilmiş olup öğretmenlerin az bir kısmı (3 öğretmen) ise arkadaşlarına karşı saygılı davrandıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin çoğu (17 öğretmen) konuşma bozukluğu olan öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için pozitif ayrımcılık yapılması gerektiği görüşünü savunurken öğretmenlerin bir kısmı (7 öğretmen) öğretmenin yanlış anlaşılmaya maruz kalması ihtimaline karşın herhangi bir pozitif ayrımın yapılmaması gerektiğini savunmuşlardır.

Öğrencinin konuşma bozukluğunun bulunması öğrencinin akademik başarısını belirli düzeyde etkileyeceği görüşü öğretmenlerin neredeyse tamamı (21 öğretmen) tarafından ifade edilirken az bir kısmı (3 öğretmen) akademik başarıya herhangi bir etkisinin bulunmadığının akademik başarının öğrencinin çalışma potansiyeli ile ilgili bir durum olduğunu, konuşma bozukluğunun akademik olarak olumsuz bir etkisinin görülmeceğini ifade etmiştir.

Konuşma bozukluğu bulunan öğrencilerin derste uyumsuz davranış sergilemeleriyle ilgili olarak öğretmenlerin çoğu (15 öğretmen) bu öğrencilerin uyumsuz davranış sergilemelerinin nedeni kendilerini ifade edemedikleri için farklı biçimde fark edilme çabalarının bir sonucu olduğunu, öğretmenlerin bir kısmı (6 öğretmen) bu öğrencilerin uyumsuz davranış sergilemelerinin olağan bir durum olduğunu, öğretmenlerin az bir kısmı (3 öğretmen) ise bu sorunun kaynağına inilmesi gerektiği bu durumun farklı nedenlerinin olabileceği ve bunun tespit edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Konuşma bozukluğu olan öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmalarıyla ilgili olarak öğretmenlerin tamamına yakını (22 öğretmen) bu öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmalarının sağlanması gerektiğini ifade etmişler. Öğrencinin sosyal etkinliklere katılarak özgüven kazanacağını ve kendini yetenekleri doğrultusunda gösterebileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin az bir kısmı (2 öğretmen) ise öğrenci çekimser kalacağı için sosyal etkinliklerde arkadaşları arasında çok daha fazla geride kalacağını bu nedenle sosyal etkinliklere katılmak istemeyeceklerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin tamamı konuşma bozukluğu olan öğrencilerin arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşayacağını belirtirken öğretmenlerin bir kısmı (3 öğretmen) başlangıçta sorun yaşasalar da zamanla arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşamayacakları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin çoğu öğrencilerin başarısızlık nedenlerinin konuşma bozukluğu olduğu görüşünü savunurken bir kısmı birincil nedenin konuşma bozukluğu olmadığını düşündüklerini ifade etmiştir. Bir kısım öğretmen ise öğrencinin başarısızlıklarının farklı nedenleri olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin derse katılımlarını etkileyen dil ve konuşma bozukluklarıyla ilgili yapılan araştırmada konuşma bozukluğuna sahip öğrencilerin derslerine giren tüm branşlardan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmasına karşın öğrencilerin tepkilerinin farklı yaş gruplarında değişecek olması nedeniyle araştırmanın farklı okul kademelerine uyarlanması yararlı olacaktır.

Bu alanda yapılacak araştırmalarda sosyoekonomik ve kültürel yapının sonuçları etkileyebileceği varsayımından hareketle ileride yapılacak araştırmalarda demografik özelliklere sosyoekonomik durum ve kültürel yapının da araştırma verilerine dahil edilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Cemaloğlu, N. (2012). *Veri Toplama Teknikleri: Nitel-Nicel, "Bilimsel Araştırma Yöntemleri"*. (A. Tanrıoğen, Dü.) Ankara: Anı Yayıncılık
- Çakan M., & Gül G., (2018). *Ses Eğitiminde Kullanılan Nefes Ve Ses Egzersizlerinin Konuşma Bozukluklarının Giderilmesinde Kullanılabilirliği*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi 4 (8) 50-63
- Konrot, A. (2000). *Erken dönem kekemeliğinin aile eğitimi yoluyla sağaltımı*. Özel Eğitimde Aile Sempozyumu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, 24-29.
- Konrot, A. (2011). *İletişim Yetersizliği Olan Çocuklar*. Ayşegül Ataman (Ed.), *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş* (s. 195-212). Ankara: Gündüz Eğitim.
- Kayıran, S.M., Şahin, S.A., Cure, S. (2011). *Pediyatri Perspektifinden Çocuklarda Konuşma ve Dil Gecikmesine Yaklaşım*. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, İstanbul, Galenos Yayınevi
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Merriam, S. B., & Bierema, L. L. (2013). *Adult learning: Linking theory and practice*. (J. Wiley, & S. Wiley, Dü)
- Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu S., Yardım, N., Karaman, F., Ed. (2008) *T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı*. Ankara. Yücel Ofset Matbaacılık.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.